

## **Määrus, millega luuakse tuumaohutuse koostöö ja dekomisjoneerimise instrument perioodiks 2028-2034**

### **Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule**

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev 31.10.2025

KOKi esitamise tähtpäev 19.11.2025

VV esitamise tähtpäev 27.11.2025

Vastutav ministeerium: Kliimaministeerium

Kaasvastutajad: Rahandusministeerium, Siseministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium

### **Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus**

Algatuse reguleerimisala nõuab vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist (RKKTS § 152<sup>1</sup> lg 1 p 1);

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTS § 152<sup>1</sup> lg 1 p 2);

### **Sisukokkuvõte**

Määrusega pakutakse perioodiks 2028–2034 välja uus instrument, mis ühendab senise rahvusvahelise tuumaohutuse koostööinstrumendi ja JRC dekomisjoneerimisprogrammi. Eesmärk on tugevdada tuumaohutust EL-i sees ja välispartneritega, jätkata JRC rajatiste ohutut sulgemist ning anda paindlikkust kriisidele reageerimiseks. Kavandatud koguelarve: **966 miljonit eurot** perioodiks **2028–2034**. Viiakse ellu koostöös Global Europe instrumentidega.

Kas EL algatus reguleerib karistusi või haldustrahve? Ei.

Kas nähakse ette uue asutuse loomine (järelvalvelised või muud asutused)? Ei

Kas lahenduse rakendamine vajab IT-arendusi? Mõningal määral. Programm vajab IT-arendusi; kuid uusi platvorme ei peaks loodama.

### **Eesmärgid**

Eesmärk – Instrument on kaheosaline:

**Väline komponent** – toetada partnerriike (ELi naabruses ja globaalselt) kõrgeima taseme tuumaohutuse, kiirguskaitse, kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutu käitlemise ning tõhusate järelevalvemehhanismide saavutamisel. See hõlmab ka valmisoleku suurendamist kriisiolukordadeks ja keskkonna taastamist.

**Sisemine komponent** – jätkata Euroopa Komisjoni teaduskeskuste (JRC) tuumarajatiste dekomisjoneerimist Belgias, Saksamaal, Itaalias ja Hollandis, hallata ohutult seonduvat radioaktiivset materjali ning koguda ja jagada dekomisjoneerimisalaseid teadmisi ELi liikmesriikidega.

## **Mõju ja sihtrühm**

### **Mõju valdkonnad**

#### **Keskkond**

Programmi kaudu toetatakse reostunud alade (sh ka välisriikides legacy-paikade) puhastamist, mis aitab kaasa ökosüsteemide taastumisele ja elukvaliteedi paranemisele. Koostöö EL partnerriikidega aitab vältida suurõnnetusi (nt Chernobyli või Fukushima sarnaseid juhtumeid), millel oleks ulatuslik piiriülene keskkonnakahju. Uute tehnoloogiate ja standardite levik suurendab tuumarajatiste ohutust ka väljaspool EL-i, vähendades potentsiaalsete õnnetuste riski. JRC rajatiste ohutu sulgemine (Belgia, Saksamaa, Itaalia, Holland) ja jäätmete turvaline käitlemine vähendavad pikaajalisi kiirgusohu ja keskkonnasaastet.

#### **Halduskoormus**

Kas lahendusega kaasneb mõju halduskoormusele? Jah, halduskoormus peaks vähenema, kuna ettepanekuga ühendatakse kaks varasemat eraldiseisvat instrumenti, millega vähendatakse ka aruandluskoormust.

Kas avaliku sektori töökoormus: Ei kasva

## **Riigivalitsemine**

#### **Riigieelarve**

Kas lahendusega kaasneb mõju riigieelarve kuludele? Ei. Eesti riigieelarvele otsest mõju ei ole.

## **Riigikaitse ja välissuhted**

Kaudsed mõjud on. Tuumaohutuse tugevdamine naaberriikides vähendab ohtu, et võimalike õnnetuste või vahejuhtumite tõttu tekib keskkonna- või tervisekriis.

Võimaldab EL-il reageerida kriisiolukordades (nt Ukraina tuumarajatised, millele on juba sõja ajal tehtud rünnakuid) ning toetada partnerite vastupanuvõimet. See suurendab kaudselt Euroopa strateegilist julgeolekut. Tuumamaterjalide järelevalve ja ohutu käitlemine vähendab riski, et radioaktiivseid aineid satuks väärkasutusse või terrorismi käsutusse.

## **Kaasamine**

Teadusasutused, ülikoolid, Päästeamet, Terviseamet, tehnoloogiaettevõtted, energiaettevõtted, keskkonnakaitse organisatsioonid